

Διαχείριση Κινδύνων Απάτης στην ΕΕ

Καθηγητής Δημήτριος Β. Σκιαδάς, MJur, PhD, CFE
Τμήμα Διεθνών & Ευρωπαϊκών Σπουδών
Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

ΕΔΡΑ JEAN MONNET

ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΗΣ ΕΕ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΣ

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Ορισμοί

- Η **διαχείριση κινδύνων** είναι μια συνεχής διαδικασία εντοπισμού, ανάλυσης, εκτίμησης και αξιολόγησης των κινδύνων που ενέχονται σε ένα εγχείρημα, μια διαδικασία ή μια λειτουργία και στη συνέχεια η εφαρμογή στρατηγικών όπως η ανάληψη δράσης, η αποφυγή, η διατήρηση, η μεταφορά κ.ο.κ. για την ελαχιστοποίηση, τον έλεγχο ή την εξάλειψή τους.
- Ορισμένοι από τους σημαντικότερους κινδύνους που μπορεί να έχει να αντιμετωπίσει μια επιχείρηση ή ένας οργανισμός στο σύνολό του περιλαμβάνουν οικονομικούς, λειτουργικούς, περιμετρικούς και στρατηγικούς κινδύνους, οι οποίοι μπορεί να προκύψουν από τα διάφορα κόστη και έξοδα, όπως η ευθύνη και οι απαιτήσεις, λειτουργικές υφέσεις, όπως απεργίες εργατών, βλάβες μηχανημάτων, πολιτικές & περιβαλλοντικές αλλαγές και αλλαγή στη διοίκηση ή υποτίμηση της φήμης αντίστοιχα.
-
- Η **διαχείριση του κινδύνου απάτης** είναι μια ολιστική και προληπτική προσέγγιση μετριασμού της απάτης που ενσωματώνεται σε έναν οργανισμό. Μια επιτυχημένη στρατηγική απαιτεί ισχυρούς εσωτερικούς ελέγχους καθώς και επενδύσεις σε τεχνολογία καταπολέμησης της απάτης. Πρέπει επίσης να λαμβάνει υπόψη το τρέχον και το μελλοντικό τοπίο της απάτης.

Διαχείριση κινδύνων απάτης στην ΕΕ

- Εντοπίστηκαν οι ακόλουθοι κύριοι κίνδυνοι απάτης :
- (Βλ. Commission Anti-Fraud Strategy Action Plan - 2023 revision)
- παραποίηση δηλώσεων και εγγράφων σε δημόσιες συμβάσεις, επιχορηγήσεις και διοικητικές δαπάνες,
- διπλή χρηματοδότηση,
- σύγκρουση συμφερόντων, διαφθορά, ευνοιοκρατία ή συμπαιγνία,
- κατάχρηση εμπιστευτικών πληροφοριών,
- λογοκλοπή,
- αθέμιτη επιρροή,
- αναξιόπιστοι συνεργάτες,
- αθέμιτη πρόσβαση / hacking σε συσκευές, συστήματα και τραπεζικούς λογαριασμούς.

Παρακολούθηση της διαδικασίας διαχείρισης του κινδύνου απάτης, αναφορά των αποτελεσμάτων και βελτίωση της διαδικασίας

Καθιέρωση διαδικασίας αναφοράς περιπτώσεων απάτης και ανάπτυξη συντονισμένης προσέγγισης για τη διερεύνηση και τη λήψη διορθωτικών μέτρων

Αντιμετώπιση

Πρόληψη

Εντοπισμός

Επιλογή, ανάπτυξη και υλοποίηση δραστηριοτήτων ελέγχου για την πρόληψη και τον εντοπισμό της απάτης

Καθιέρωση πολιτικής διαχείρισης του κινδύνου απάτης στο πλαίσιο της οργανωτικής διακυβέρνησης

Διενέργεια εμπειριστατωμένης εκτίμησης του κινδύνου απάτης

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει του πλαισίου Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO).

Αξιολόγηση της CAFS και εκτίμηση του κινδύνου απάτης
– δυνατά σημεία και αδυναμίες
στη διαχείριση του κινδύνου απάτης από την Επιτροπή

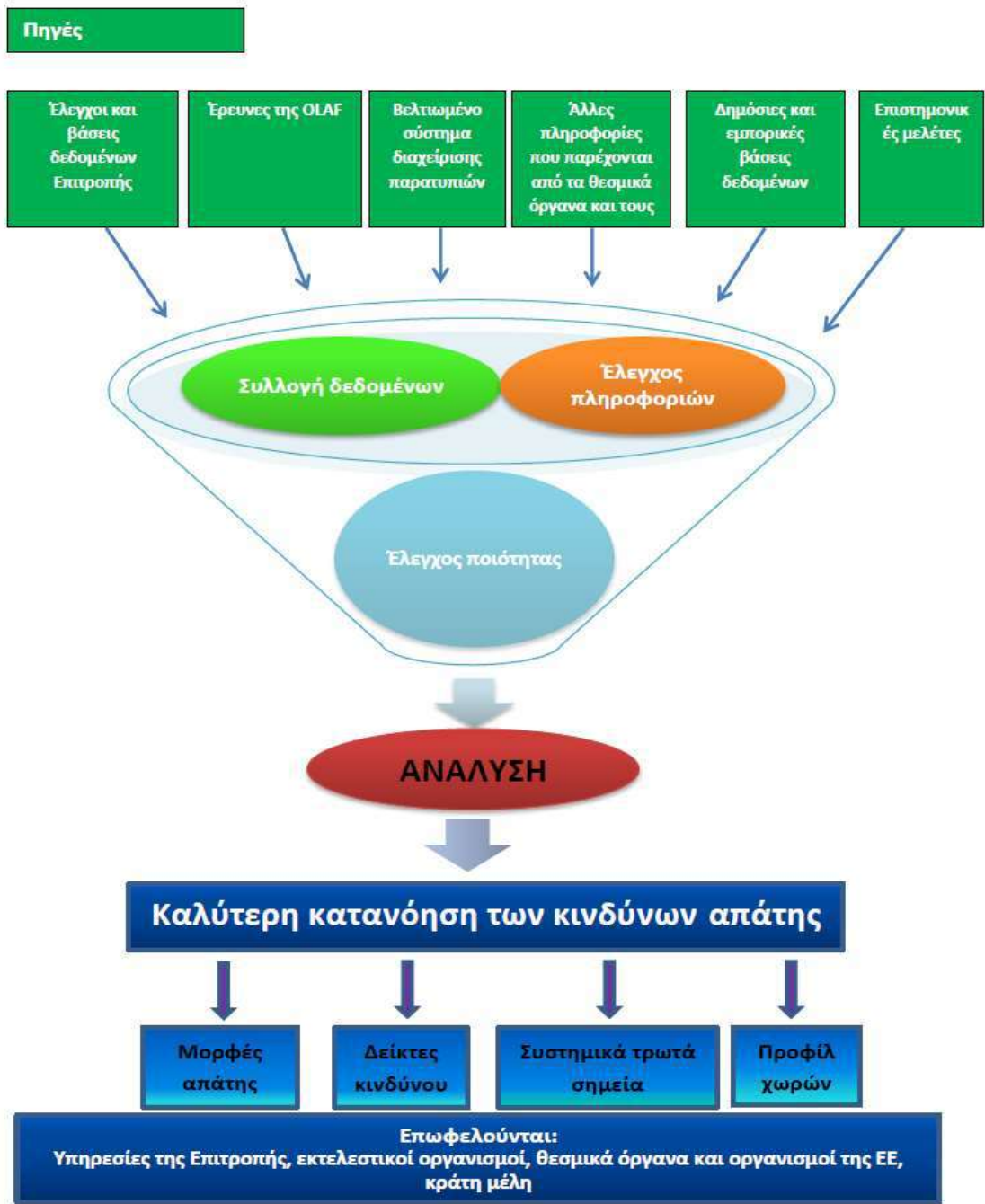
Δυνατά σημεία:

- στρατηγική καταπολέμησης της απάτης σε επίπεδο οργάνου η οποία καθορίζει συνεκτικές βασικές αρχές·
- προσαρμοσμένες στρατηγικές καταπολέμησης της απάτης σε επίπεδο υπηρεσιών, σχέδια διαχείρισης και υποβολή εκθέσεων, ενσωμάτωση της πρόληψης και του εντοπισμού περιπτώσεων απάτης στον εσωτερικό έλεγχο·
- υποστήριξη από την OLAF και άλλες «κεντρικές υπηρεσίες» και ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών σε ειδικά φόρουμ συνεργασίας.

Αδυναμίες:

- κενά στη συλλογή δεδομένων με τη χρήση ΤΠ και στη στρατηγική ανάλυση σχετικών με την απάτη δεδομένων·
- έλλειψη σχετικών και αξιόπιστων δεικτών προκειμένου να καταστεί περισσότερο μετρήσιμη η επιτυχής καταπολέμηση της απάτης·

Συλλογή και ανάλυση σχετικών με την απάτη δεδομένων

- Η μεθοδολογία για την αξιολόγηση του κινδύνου απάτης περιλαμβάνει **πέντε βασικά βήματα**:

Ποσοτικός προσδιορισμός της πιθανότητας εμφάνισης και του αντίκτυπου του ειδικού κινδύνου απάτης (αρχικός κίνδυνος)

Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των υφιστάμενων ελέγχων για τον μετριασμό του αρχικού κινδύνου

Αξιολόγηση του τελικού κινδύνου μετά τη συνεκτίμηση του αντίκτυπου των υφιστάμενων ελέγχων και της αποτελεσματικότητάς τους, δηλαδή της κατάστασης όπως διαμορφώνεται την τρέχουσα χρονική στιγμή (εναπομένον κίνδυνος)

Αξιολόγηση του αντίκτυπου των προγραμματισμένων πρόσθετων ελέγχων επί του τελικού (εναπομένοντος) κινδύνου

Καθορισμός του κινδύνου-στόχου, δηλαδή του επιπέδου κινδύνου που θεωρείται αποδεκτό από τη διαχειριστική αρχή

Για καθένα από τους ειδικούς κινδύνους, ο γενικός στόχος είναι η αξιολόγηση του «αρχικού» κινδύνου εμφάνισης συγκεκριμένων σεναρίων απάτης και, στη συνέχεια, ο προσδιορισμός και η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των ελέγχων που εφαρμόζονται ήδη για τον μετριασμό αυτών των κινδύνων απάτης είτε αποτρέποντας την εμφάνισή τους είτε διασφαλίζοντας τον εντοπισμό τους. Το αποτέλεσμα θα είναι ένας «τελικός» τρέχων κίνδυνος, ο οποίος πρέπει να οδηγήσει στην εκπόνηση εσωτερικού σχεδίου δράσης στην περίπτωση που ο εναπομένον κίνδυνος είναι σημαντικός ή κρίσιμος, με στόχο τη βελτίωση των ελέγχων και την περαιτέρω μείωση της έκθεσης του κράτους μέλους σε αρνητικές επιπτώσεις (δηλαδή στη θέσπιση πρόσθετων αποτελεσματικών και αναλογικών μέτρων καταπολέμησης της απάτης, ανάλογα με τις ανάγκες).

Πλαίσιο προληπτικής διαχείρισης κινδύνων απάτης

- **Καταπολέμηση της απάτης: Κατευθυντήριες αρχές και πρότυπα-στόχοι**
- μηδενική ανοχή στην απάτη·
- καταπολέμηση της απάτης ως αναπόσπαστο μέρος του εσωτερικού ελέγχου·
- οικονομική αποδοτικότητα των ελέγχων·
- επαγγελματική ακεραιότητα και ικανότητα του προσωπικού της ΕΕ·
- διαφάνεια όσον αφορά τον τρόπο χρήσης των κονδυλίων της ΕΕ·
- πρόληψη της απάτης, κυρίως θωράκιση των προγραμμάτων δαπανών κατά της απάτης·
- ουσιαστική ικανότητα διερεύνησης και έγκαιρη ανταλλαγή πληροφοριών·
- ταχεία διόρθωση (συμπεριλαμβανομένης της ανάκτησης καταχρασθέντων κονδυλίων και της επιβολής δικαστικών/διοικητικών κυρώσεων)·
- αποτελεσματική εσωτερική και εξωτερική επικοινωνία σχετικά με την καταπολέμηση της απάτης.
- καλή συνεργασία μεταξύ εσωτερικών και εξωτερικών παραγόντων,
- *ιδίως μεταξύ των αρμόδιων ενωσιακών και εθνικών αρχών, και μεταξύ των υπηρεσιών όλων των οικείων θεσμικών οργάνων και οργανισμών της ΕΕ·*
- Για την επίλυση πιθανών συγκρούσεων μεταξύ της πρώτης και της τρίτης αρχής, δύο είναι οι καθοριστικοί παράγοντες:
 - – Κατά την εφαρμογή της απαίτησης οικονομικής αποδοτικότητας στους ελέγχους κατά της απάτης, ιδίως σε περιπτώσεις εσωτερικής απάτης, είναι επιτακτική ανάγκη να λαμβάνεται πλήρως υπόψη **η πτυχή της φήμης**.
 - – Παρότι δεν είναι δυνατή η πλήρης πρόληψη της απάτης, όταν προκύπτουν ενδείξεις απάτης απαιτείται ταχεία δράση: η OLAF θα πρέπει να **ενημερώνεται χωρίς καθυστέρηση**, ενδέχεται να πρέπει να ληφθούν **προληπτικά μέτρα** και η **ανάκτηση** θα πρέπει να ξεκινά **το συντομότερο δυνατόν**.
- **Πηγή:** COM(2019)196